

4

— el fang

El terrisser més humà

JORDI GARRIDO

“Soc un triador, trio i componc. La meva feina sempre ha estat molt de manipulador de la realitat”, deia Pere Noguera en una entrevista el passat 2020. Aquest triador nascut fa vuitanta-un anys a la Bisbal d'Empordà ha esdevingut una peça imprescindible en la genealogia de la radicalitat en l'art conceptual i l'escultura al nostre país.

Alguns n'han destacat la finesa quasi humorística dels seus jocs amb paraules i elements; d'altres, l'energia simbòlica -quasi espiritual- d'algunes de les seves peces. Tots coincideixen a dir que l'artista que ens ocupa ha arribat a aquest estatus d'imprescindibilitat travessant un camí que s'allunya de conservadorismes i s'endinsa en les entranyes de l'atreviment i el fet d'anar més enllà.

Com ell mateix indica a la ja citada entrevista: la seva feina “sempre ha estat molt de manipulador de la realitat”. És en aquest fet manipulador de la realitat, que trobem també en els grans noms del conceptual i l'arte povera dels anys seixanta i setanta del segle passat (al costat dels quals Noguera hi va exposar), la clau que fa l'obra de Noguera inquietant, permanentment donant sensació d'anar a contrapel.

Tanmateix, aquest vessant inquietant, experimental i rupturista de l'artista de la Bisbal no es tradueix en una actitud agressiva cap a l'obra i encara menys cap al públic; tot neix dels petits matisos que li permeten avançar vers un constant replantejament de l'impuls encara viu de l'avantguarda mantenint l'esguard fit en l'artesanía popular. El respecte reverencial per la tradició sense convertir-la en un ens sagrat i intocable és el que probablement confereix a l'obra de Noguera la rotunditat i solemnitat dels grans artistes com Beuys, Merz o Pennone.

Un objecte de fang sense coure és com un ésser viu, té per endavant tot el potencial per esdevenir. Noguera porta dècades fent seu aquest potencial tant metafòricament com literal: des de les seves accions mossegant plats (*Prémer amb les dents*, 1999) i les múltiples enfangades d'objectes (p. ex. *Màquina d'escriure, tampons i llibre*, 1979) fins a les instal·lacions d'*assemblage* (*A tot li cal una paret*, 2020).

Parlant de la relació de Noguera amb el fang no podem obviar el pes simbòlic d'aquest element; segons les Sagrades Escriptures, el fang és la matèria primera que Déu, en la seva faceta de terrissaire diví, va emprar per crear la humanitat. Però no únicament: la simbologia clàssica atribueix al fang la unió de les característiques fecundes de la terra amb el poder de transició i transformació de l'aigua. Personalment, no crec que Pere Noguera sigui una entitat divina ni demiúrgica, tanmateix, la solemnitat d'algunes de les seves peces m'eriça el clatell com ho fan els ambients que es creen a l'interior de les grans catedrals.

Deia Nietzsche que som "humans, massa humans"; éssers profundament afectats, ferits per la circumstància, per això era necessari matar el pare diví i portar l'home més enllà. Cent quaranta anys més tard, és evident que el corrent nietzscheana ens ha portat vers un present en què descobrim que potser no es tractava de ser "massa humà", sinó d'acceptar-ho. En resposta al filòsof alemany - i més encertadament al meu entendre - Josep Maria Esquirol proposa que l'únic camí perquè la humanitat avanci és abraçar la nostra existència i ser "humans, més humans".

Al meu entendre, Pere Noguera aporta a l'art conceptual i d'acció aquesta voluntat d'Esquirol: no és només un artista, tampoc és només un artesà. Va una mica més enllà sistemàticament, explota les possibilitats dels elements i les seves combinacions per extreure'n el màxim a escala sensitiva, humorística, espiritual i experiencial. En definitiva, si posem al bisbalenc l'etiqueta de terrisser, crec que ens quedariem molt curts, però si n'hi hagués de posar alguna (per fer justícia al clixé dels crítics i historiadors de l'art obsessionats amb etiquetar artistes), aquesta seria el terrisser humà. El terrisser més humà.